

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. Право на свободу та особисту недоторканність – практика Європейського суду з прав людини	
1.1. Зміст ст. 5 Конвенції та роз’яснення її ключових положень	6
1.2. Рішення Європейського суду з прав людини щодо права на свободу та особисту недоторканність	8
РОЗДІЛ 2. Нормативно-правове гарантування права на свободу та особисту недоторканність	
2.1. Конституція України та тлумачення її практики Конституційним Судом України	89
2.2. Міжнародні нормативно-правові акти, що гарантують право на свободу та особисту недоторканність	119
2.3. Законодавчі акти України, що гарантують право на свободу та особисту недоторканність	150
2.4. Підзаконні нормативні акти, що гарантують право на свободу та особисту недоторканність	269
2.5. Методичні матеріали	301
РОЗДІЛ 3. Право на свободу та особисту недоторканність та практика судових органів України	
3.1. Постанови, узагальнення, листи Верховного суду України та Вищого спеціалізованого суду України	309
3.2. Рішення місцевих загальних судів України	379
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ АКТІВ	420

ПЕРЕДМОВА

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (стаття 3 Конституції України). Державою взято на себе зобов'язання забезпечити право кожної людини на свободу та особисту недоторканність і встановлено безапеляційне правило, що ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом (стаття 29 Конституції України).

У зв'язку з цим у сфері кримінальної юстиції забезпечення права на свободу та особисту недоторканність віднесено до загальних засад кримінального провадження, яким повинні відповідати зміст та форма кримінального провадження (статті 7, 12 Кримінального процесуального кодексу України).

В Україні та інших державах Європи наведене правило випливає зі статті 5 «Право на свободу та особисту недоторканність» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та відповідної практики Європейського суду з прав людини, якими визначаються допустимі випадки позбавлення свободи, конвенційні гарантії для затриманих за підозрою у вчиненні правопорушень, процесуальні гарантії при позбавленні свободи тощо.

Загалом у світі право на свободу та особисту недоторканність є одним з фундаментальних і невідчужуваних особистих прав людини, яке закріплено міжнародним співтовариством у ст. 3 Загальної декларації прав людини (1948 року), ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (1966 року) та інших загальноновизнаних міжнародних документах.

Європейські стандарти права на свободу та особисту недоторканність знайшли відображення в низці законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів. Практика Європейського суду з прав людини з цього питання, вироблена в справах щодо України, активно застосовується національними судами всіх інстанцій.

Відповідно до ст. 9 Кримінального процесуального кодексу України національне кримінальне процесуальне законодавство застосовується з урахуванням положень міжнародних договорів,

згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та практики Європейського суду з прав людини.

Ураховуючи викладене, в даному виданні комплексно зібрано міжнародні та національні нормативні акти, рішення Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та національних судів, інші документи з питань права на свободу та особисту недоторканність.

Для підготовки видання використано понад 230 джерел.

РОЗДІЛ 1.

Право на свободу та особисту недоторканність – практика Європейського суду з прав людини

1.1. Зміст ст. 5 Конвенції та роз'яснення її ключових положень

КОНВЕНЦІЯ

про захист прав людини і основоположних свобод
(Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17 липня 1997 року)

<...>

Стаття 5

Право на свободу та особисту недоторканність

1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

а) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;

б) законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;

в) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;

г) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу;